

He aha tenei mea te Tiriti? Ko te tikanga ki te reo Maori, he whakaaetanga i waenganui i etahi iwi whaimana e rua, maha atu ranei, he whakaaetanga na aua iwi ki etahi tikanga whanui, e pa ana ki a ratau. Ka kiia te pukapuka, i tuhituhia ai nga tikanga i whakaaetia e aua iwi, he Tiriti. Na me waiho ko te reo Maori tonu o te Tiriti o Waitangi e korero i konei.

Te Whakaupoko o Te Tiriti.

Ko te whakaupoko tenei o te Tiriti, e whakamarama ana i nga take i hangaia ai te Tiriti.

“Ko Wikitoria, te Kuini o Ingarangi, i tana mahara atawhai ki nga Rangatira me Nga Hapu o Nui Tireni, i tana hiahia hoki kia tohungia ki a ratou o ratou rangatiratanga, me to ratou whenua, a kia mau tonu hoki te Rongo ki a ratou me te ata noho hoki, kua whakaaro ia he mea tika kia tukua mai tetahi Rangatira hei kai whakarite ki nga tangata Maori o Nui Tireni. Kia whakaaetia e nga Rangatira Maori te Kawanatanga o te Kuini, ki nga wahi katoa o te whenua nei me nga motu. Na te mea hoki he tokomaha ke nga tangata o tona iwi kua noho ki tenei whenua, a e haere mai nei.

“Na, kua pai te Kuini kia tukua ahau, a WIREMU HOPIHONA, he Kapitana i te Roiara Nawa, hei Kawana mo nga wahi katoa o Nui Tireni, e tukua aianei a mua atu ki te Kuini; e mea atu ana ia ki nga Rangatira o te Whakaminenga o nga Hapu o Nui Tireni, me era Rangatira atu, enei ture ka korerotia nei.”

Ko te whakaupoko tenei, e whakamarama ana i nga take i tonoa mai ai a Kawana Hopihona e Kuini Wikitoria, Kuini o Ingarangi me ona wahi, ki te whakarite tikanga i waenganui i te Kuini, i nga rangatira o te iwi Maori. Ko te tino take kei nga kupu ra: “Na te mea hoki he tokomaha ke nga tangata o tona iwi kua noho ki tenei whenua, a e haere mai nei. Na ko te Kuini e hiahia ana kia whakaritea te Kawanatanga, kia kua ai nga kino e puta mai ki te tangata Maori ki te pakeha e noho ture kore ana.”

He tino marama rawa enei kupu. He tika hoki, kua tokomaha ke nga pakeha kua noho haere i nga motu e rua nei, nga mihinare me a ratau whanau, nga pakeha hokohoko taonga, nga pakeha patu tohoro, nga pakeha o nga kaupuke, nga whanako, nga kohuru. E kiia ana e 500 nga herehere i oma mai i Poihakena, a noho haere ana i te takiwa o Pewhairangi i mua tata atu i te wa o te